

SAUSIO 4 D. KVIEČIANTI ŽEMĖ

Šią dieną 1643 metais gimė Izaokas Niutonas.

Kiek mums žinoma, Niutonas niekad neturėjo nei meilužio, nei meilužės.

Mirė skaistus, niekieno nepalietas, įsibaiminęs užkrėtimų ir vaiduoklių.

Tačiau šis baimės kupinas ponas turėjo drąsos tyrinėti ir atskleisti

dangaus kūnų judėjimą,

šviesos sudėtį,

garso greitį,

šilumos laidumą

ir gravitacijos dėsnį – tą neįveikiamą Žemės traukos jėgą, kuri mus kviečia, o kviesdama mums primena mūsų kilmę ir likimą.

SAUSIO 5 D. KALBANTI ŽEMĖ

Džordžas Karveris susapnavo Dievą.

– Prašyk manęs, ko tik nori, – pasiūlė Dievas.

Karveris paprašė, kad jam būtų atskleistos žemės riešutų paslaptys.

– Paklausk paties žemės riešuto, – atsakė Dievas.

Džordžas, vergų vaikas, savo gyvenimą paskyrė vergų plantacijų nuniokotų žemių atgaivinimui.

Savo laboratorijoje, kuri panėšėjo į alchemiko virtuvę, jis sukūrė šimtus produktų iš žemės riešutų ir saldžiųjų bulvių: aliejų, sūrį, sviestą, padažus, majonezą, muilą, dažiklius, rašalus, sirupus, klijus, talką...

– Man tai papasakoja augalai, – paaiškino. – Jie kalba su tais, kurie moka klausytis.

Kai mirė šią dieną 1943 metais, jam buvo daugiau kaip aštuoniasdešimt. Visą laiką jis dalijosi receptais bei patarimais ir dėstė paskaitas neįprastame universitete – pirmajame Alabamos valstijoje, priėmusiame juodaodžius studentus.

SAUSIO 6 D. LAUKIANTI ŽEMĖ

2009-aisiais Turkija sugražino Nazimui Hikmetui anksčiau iš jo atimtą pilietybę ir taip pagaliau pripažino, kad jos mylimiausias ir nekenčiamiausias poetas buvo turkas.

Pasidžiaugti šia gera žinia jis negalėjo: mirė pusšimtis metų prieš tai, tremtyje, kur praleido didžiąją savo gyvenimo dalį.

Gimtinė jo laukė, bet poeto knygos buvo uždraustos, kaip ir jis pats.

Ištremtasis poetas norėjo sugrįžti:

Dar turiu, ką nuveikti.

Susitikau su žvaigždėmis, bet negalėjau jų suskaičiuoti.

Sėmiau vandenį iš šulinio, bet negalėjau juo pavaišinti.

Jis taip ir negrįžo.

SAUSIO 7 D.

ANŪKĖ

Soledada, Rafaelio Bareto* anūkė, mėgo prisiminti senelio žodžius:

– Jei Gėris neegzistuoja, reikia jį išrasti.

Rafaelis – paragvajietis pagal pasirinkimą, revoliucionierius pagal profesiją – daugiau laiko praleido kalėjime nei namie ir mirė tremtyje.

Jo anūkė kulkos suvarpė šią dieną, 1973 metais, Brazilijoje.

Grandinis Anselmas – jūreivis maištininkas, revoliucijos lyderis – buvo tas, kuris ją įdavė.

Jam jau buvo įgrisę pralaimėti; gailėdamasis visko, kuo tikėjo ir ko troško, jis vieną po kito įvardijo visus savo bendražygius, kovojusius prieš Brazilijos karinę diktatūrą, ir pasmerkė juos kankinimams arba skerdyklai.

Soledadą, kuri buvo jo moteris, pasiliko pabaigai.

Grandinis Anselmas nurodė jos slapstymosi vietą ir pasitraukė.

Pasigirdus pirmiesiems šūviams, jis jau buvo oro uoste.

* Rafaelis Baretas (*Rafael Barrett*, 1876–1910) – Ispanijoje gimęs, Paragvajuje gyvenęs anarchistinių pažiūrų rašytojas.

SAUSIO 8 D. NEATSIŠVEIKINU

1872 metais Ekvadoro prezidento įsakymu Manuela Leon buvo sušaudyta.

Savo įsakyme prezidentas Manuelą pavadino Manueliu – kad neliktų įrodymų, jog toks džentelmenas kaip jis liepė sušaudyti moterį, kad ir tokią neišauklėtą indėnę.

Manuela išjudino žemes ir žmones, paskatino indėnus sukilti prieš priverstinį darbą bei duoklės valdžiai mokėjimą. Lyg to dar būtų negana, jai užteko įžūlumo į dvikovą iškviešti valdžios pareigūną leitenantą Vajechą – apstulbusių jo kareivių akivaizdoje, atvirame mūšyje, jos ietis pažemino jo kardą.

Atėjus šiai dienai – jos paskutiniajai – priešais sušaudymo būrį Manuela atsistojo be raiščio ant akių. Paklausta, ar turi, ką pasakyti, ji atsakė – savo kalba:

– *Manapi.*

Nieko.

SAUSIO 9 D.

ELEGIJA GLAUSTUMUI

Šią dieną 1776 metais Filadelfijoje pasirodė pirmasis „Sveiko proto“ leidimas.

Jo autorius Tomas Peinas laikėsi požiūrio, kad nepriklausomybė yra tiesiog sveiko proto išraiška, turint omenyje pažeminimą būti kolonija ir tą absurdišką paveldimą monarchiją, galinčią karūnuoti tiek liūtą, tiek asilą.

Ši keturiasdešimt aštuonių puslapių knygelė pasklido greičiau už vandenį ir orą ir tapo viena iš Jungtinių Valstijų nepriklausomybės gimdytojų.

1848-aisiais Karlas Marksas ir Frydrichas Engelsas parašė dvidešimt tris „Komunistų partijos manifesto“ puslapius, prasidedančius įspėjimu: „Šmėkla klaidžioja po Europą...“ Taip išėjo, kad šis kūrinys padarė didžiausią įtaką dvidešimtojo amžiaus revoliucijoms.

Ir į dvidešimt šešis puslapius tilpo raginimas įsiūčiu, kurį Stefanas Heselis išleido 2011 metais. Tie keletas žodžių padėjo sukelti protestų bangas įvairiuose miestuose. Tūkstančiai pasipiktinusių žmonių daugybę dienų ir naktų laikė užėmę gatves ir aikštes, parodydami esantys prieš pasaulinę bankininkų ir karo kurstytojų diktatūrą.

SAUSIO 10 D.

ATSTUMAI

Automobilis važiavo kosėdamas.

O viduje, susigrūdę ir dunksėdami, keliavo muzikantai. Keliavo į skurdžiai gyvenančių valstiečių susitikimą jų pralinksminti, bet jau kurį laiką buvo paklydę svilinančiuose Argentinos šiaurinio regiono Santjago del Estero keliuose.

Išsiblaškėliai neturėjo ko pasiklausti kelio. Nieko nebuvo, niekas nebuvo pasilikęs šiose dykynėse, kuriose anksčiau žaliavo miškai.

Staiga iš už dulkių debesies pasirodė mergaitė su dvi-račiu.

– Kiek dar liko? – pasiteiravo jie.

Ji atsakė:

– Mažiau.

Ir pranyko dulkėse.

SAUSIO 11 D. MALONUMAS JUDĖTI

1887 metais Saltoje gimė vyras, kuris buvo Salta: Chuanas Karlosas Davalosas, muzikų ir poetų dinastijos pradininkas.

Pasak pasakojimų, jis buvo pirmasis „Ford T“ modelio – „fordo su ūsais“ – įgulos narys tose šiaurės Argentinos vietovėse.

Kriokdamas ir leisdamas dūmus, jo „Ford T“ riedėjo keliukais.

Lėtai riedėjo. Vėžliai prisėdavo jo palaukti.

Kartą prie Chuano priėjo vienas iš kaimynų. Susirūpinęs pasisveikino ir tarė:

– Betgi, donai Davalosai... Tokiu greičiu niekad niekur neatvyksit.

O šis paaiškino:

– Keliauju ne tam, kad atvykčiau. Keliauju, kad judėčiau.